

Sisäministeriön kannanotto Rajavartiolaitoksen vuoden 2020 tilinpäätöksestä

Sisäministeriö antaa valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) 66 i §:n edellyttämän kannanottonsa Rajavartiolaitoksen vuoden 2020 tilinpäätöksestä.

Kannanotto perustuu Rajavartiolaitoksen vuoden 2020 tilinpäätösasiakirjaan, hallinnonalan tulosohejaukasiakirjoihin, Valtiontalouden tarkastusviraston laatimaan tilintarkastuskertomukseen vuodelta 2020 sekä viraston toiminnasta saatuun muuhun informaatioon.

1. Toimenpiteet aikaisempien kannanottojen perusteella

Rajavartiolaitos on huomioinut aikaisempina vuosina saamansa palautteet ja käynnistänyt niiden johdosta toimenpiteitä.

Rajavartiolaitoksen tavoitteena on ollut useamman vuoden ajan keskeisten hankintojen, kuten valvontalentokoneiden, ulkovartiolaivojen ja valvontajärjestelmien hankintojen toteuttaminen. Näihin hankkeisiin on saatu rahoitusta vain osittain (valvontajärjestelmien uudistaminen ja kahden ulkovartiolaivan hankinta). Valvontalentokoneiden osalta Rajavartiolaitos on toteuttanut tarvittavat selvitykset hankkeen toteuttamiseksi, mutta rahoituksesta ei ole saatu päätöstä. Rahoitusta kaikkiin kolmeen hankkeeseen on haettu aktiivisesti Rajavartiolaitoksen ja ministeriön toimesta. Rahoituksen saaminen edellyttää työn jatkamista myös vuoden 2021 aikana.

2. Arvio tilinpäätöstietojen oikeellisuudesta, riittävydestä ja selkeydestä sekä ministeriön kanta kehittämistarpeista

Rajavartiolaitoksen tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen tietoja voidaan pitää oikeina ja riittävinä. Raportoinnin perusteet ovat tulosohejauksen näkökulmasta riittävät ja oikeat.

Valtiontalouden tarkastusvirastolla (VTV) ei ole ollut 26.4.2021 annetussa tilintarkastuskertomuksessa olennaista huomautettavaa tilinpäätökseen. Rajavartiolaitoksen 2020 valtiovarainministeriön ohjeiden mukaisesti taseeseen kymmenelle vuodelle kirjaama laskennallinen 1,6 miljoonan euron saatava on korjattu VTV:n ohjeistuksen mukaisesti kertasuoritukseksi vuodelle 2021.

Tarkastuksen perusteella VTV on lausunut, että talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu.

Ministeriö katsoo, että erityisiin kehittämistoimiin ei ole tarvetta ryhtyä.

3. Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

Arvio tuloksellisuudesta: Hyvä (tavoitteet saavutettu); Vuodelle 2020 asetetut tavoitteet pääosin toteutuneet.

Huomattava osa Rajavartiolaitoksen resursseista kohdistui 2020 maaliskuussa alkaneeseen ja edelleen jatkuvaan sisärajavalvontaan. Tämä uusi ylimääräinen tehtävä vähensi resursseja muista tehtävistä ja nosti kustannuksia. Tehtävän laajuuteen ja keston nähden sisärajavalvonta on kuitenkin toteutettu kustannustehokkaasti.

Rajavartiolaitos on kyennyt ylläpitämään tilanteeseen nähden riittävän valmiuden ja operatiivisen suorituskyvyn ulkorajavalvonnassa, vaikka valvontakyky on laskenut. Rajojen valvonnan valmius ja reagointikyky mittarin tunnusluku itärajalta oli samalla 3,1 (mittarin arvo 1- 5) tasolla kuin vuonna 2019. Rajavartiostojen sisärajoille suunnattuja henkilöstöresursseja korvattiin osin lisääntyneellä siirrettävällä teknisellä valvonnalla, jonka käyttötuntimäärät nousivat noin 75 prosenttia. Kyseessä on kuitenkin tilapäinen ratkaisu, jolla ei voi pitkällä aikavälillä korvata henkilöstöresursseja. Teknisen valvonnan tuottamien hälytysten käsittelyyn ja tarkistamiseen tarvitaan henkilöstöresursseja. Merivartiostoissa ulkorajavalvontaan liittyvä partiointi pysyi vuoden 2019 tasolla, sen sijaan yhteistoimintapartiointi muiden viranomaisten kanssa laski 95 prosenttia vuodesta 2019.

Turvallinen ja sujuva rajanylitysliikenne on kyetty turvaamaan ylläpitämällä liikennemäärään nähden riittävä henkilöstö rajanylityspaikoilla.

Rajavartiolaitos on kyennyt ylläpitämään operatiivista suorituskykyä ja vastetta hätä- ja YVT-tilanteisiin merialueilla. Vaste ei ole alentunut. Meripelastusavun saapuminen onnettomuuspaikalle mittarin tunnusluku pysyi samalla 4,9 (mittarin arvo 1- 5) tasolla kuin vuonna 2019. Kaikkiin meripelastuksen hätätilanteisiin (179 kappaletta) kyettiin osoittamaan apua. Näiden lisäksi merialueella toteutettiin noin 1 700 kappaletta muita meripelastukseen liittyviä tehtäviä.

Varautumissuunnitelmat häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin on ylläpidetty ja pantu tarvittavilta osin toimeen sisäraajavalvonnan palauttamisen yhteydessä. Suunnitelmat ovat osoittautuneet toimiviksi. Johtamis- ja toimintavalmiutta on tehostettu poikkeusolojen edellyttämällä tavalla.

Rajavartiolaitoksen tuloksellisuuden laskentajärjestelmässä ei ole huomioitu näin pitkäkestoista ja poikkeuksellista tilannetta, jossa sisäraajavalvontaan kohdentuu huomattava osa kaikista resursseista. Järjestelmää on kehitettävä huomioimaan paremmin pitkäkestoisten poikkeustilanteiden aiheuttamat uudet ja lisääntyneet tehtävät.

4. Viraston toimenpiteet tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Rajavartiolaitos jatkaa valvontalentokoneita, kahta ulkovartiolaivaa sekä itärajan ja merialueen valvontajärjestelmiä koskevia korvaushankkeita. Rahoituksen puitteissa hankkeissa edetään korvausinvestointien toteutusvaiheeseen.

Vuosi 2021 tulee olemaan edelleen poikkeuksellinen Rajavartiolaitoksesta riippumattomista syistä mm. rajanylitysliikenteen määrän romahtamisen ja sisäraajavalvonnan vuoksi. Sisäraajavalvonta ja ulkorajaliikenteen rajoitukset jatkuvat oletettua pidempään. On oletettavaa, että tuloksellisuus ei kehity kuten vuoden 2020 lopulla suunniteltiin.

Rajavartiolaitoksen tulee edelleen toiminnan ja talouden suunnittelussaan huomioida ilmastonmuutoksen hillitsemiseen, yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseen sekä henkilöstön osaamiseen kehittämiseen liittyvät tavoitteet. Ministeriö tulee ohjauksessaan jatkamaan näiden em. tavoitteiden edistämistä.

Rajavartiolaitos osallistuu sisäasiainhallinnon tulosohjausmallin toimeenpanoon ja varmistaa tulosohjausketjun toteutumisen.

Tuloksellisuudessa ja vaikuttavuudessa korostuu ministeriön ja hallinnonalan yhdessä tekeminen ja yhteistyö. Rajavartiolaitoksen tulee osallistua aktiivisesti hallinnonalan konsernistrategiassa määriteltyjen hallinnonalan tavoitteiden yhteiseen toimeenpanoon.

Rajavartiolaitoksen tuloksellisuuden laskentajärjestelmää kehitetään huomioimaan paremmin pitkäkestoisten poikkeustilanteiden aiheuttamat uudet ja lisääntyneet tehtävät.

Rajavartiolaitoksen tuloksellisuutta ja toimintaa tarkastellaan ja siitä raportoidaan säännöllisesti sisäministeriön ja viraston johdon välisissä sekä sisäasiainhallinnon tulosohjausprosessin mukaisissa ohjausvuoden tapaamisissa ja neuvotteluissa.

5. Ministeriön toimenpiteet tilinpäätöksen johdosta ja tuloksellisuuden parantamiseksi

Ministeriö edistää osaltaan hallitusohjelman tavoitteiden toteutumista hallinnonalan hiilijalanjäljen pienentämiseksi ja väestöryhmien välisten turvallisuuserojen kaventamiseksi sekä ihmisoikeusperusteisen ja oikeusturvan takaavan toimialakehityksen toteuttamiseksi.

Ministeriö edistää Rajavartiolaitoksen resurssien myönteistä kehitystä pidemmällä aikavälillä toiminnan ja talouden paremmalla yhteensovittamisella osana sisäasiainhallinnon tulosohjausprosessia sekä toukokuussa 2021 annetun sisäisen turvallisuuden selonteon käsittelyä.

Tuloksellisuuden arvioinnissa mittareilla on keskeinen merkitys. Ministeriö jatkaa yhteistyössä virastojen kanssa mittareiden kehitystyötä siten, että mittarit voidaan ottaa käyttöön vuosien 2022-2026 tulossopimuksessa.

Sisäministeri

Maria Ohisalo

Kansliapäällikkö

Kirsi Pimiä

Jakelu Rajavartiolaitos

Tiedoksi Valtiovarainministeriö
Valtiontalouden tarkastusvirasto
Valtiokonttori
Sisäministerin erityisavustajat
Sisäministeriön rajavartio-osasto